

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

28. Regin. Sin. funus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

rati, se iusto parcius suo & filiorum sanguine vitam hominis empturos cui salutem deberent animarum tot ab eo periculis & ærumnis tam longinquo ex orbe quæsitam; iis mense integro cruciatibus exhaustum, profluvium sanguinis abstulit, Christianorum lætu inconsolabili, anno seculi huius quarto & decimo ætatis trigésimo septimo; Evangelici apud Sinas ministerij nono. Parentes habuit Lusitanos, mentem suscipiendis in Dei gloriam arduis, & consiciendis paræm, Nanchini summam viuis, & mortuus apud Christianos venerationem; quam triennio post auxit mirificè spectaculi novitas cum Scin Mandarinum tyrannide barbara (quam tunc referemus) recluso eius sarcophago, corruptionis expertus apparuit, & suave olens cadaver. Anno verò xvi trigésimo septimo, cum effoderetur referetur transferendas in locum aptiorem, innata eidem sarcophago, prodiensque ex illorami vniuersa herba in multa passuum centena serpente solita; elato demùm sarcophago scaturiuit fons ex solo cui incubuerat, quæ tamen non negem potuisse naturæ miraculo fieri, sed Christianorum pietas meritis eius attribuit.

Nunc priusquam in annum subeo 1615. ingressu operarum in Cocinam faustum, reddo quæ huc idcirco reieceram cum de infinita in ceremoniis Sinarum agerem occupatione, quod eius impeditissimæ observationis occasionem hic annus daturus esset perillustrem: funus videlicet Reginæ matris, cuius frequentia, ordo, & maiestas tribunalium sex, & Collegiorum, hoc est regni totius excellentissima ingenia exhaustit, & successu quidem tam omni ex prospero & optato, ut Rituum Præles quem Lipu nancupant, eius apparatus, elationem cadaueris, Regisque sub hæc munificentiam libris tribus complexus, admiratione rei tantæ attonitos populos latè perstrinxerit: diuigebat eam Rex affectu intimo non priuati solum in matrem officij, sed quod supra feminam prudens, decennis filij, regni que nacta gubernationem, periculosis temporibus, periculum omne ab eo depulisset, & in explicandis negotiorum labyrinthis quorum mole ingenti eius gubernatio premebatur Regum veterum maximis præstaret. Vita ad hæc, si Bonzios audires, ex quo Sinæ fuerunt sanctissima, quam eius laudem fuit per commodum ab iis præiudicari, quos multis iam annis suo ieiunio saginabat; verbis ipsa illorum fraudulentis, & futuri promissionibus victitans. In milliones exit auri pondus, quod ædificandis eorum templis, atque cœnobiis; & ingurgitandis sumptuoso victu paucorum illorum gregibus, effusè proiecerat. Huic eius vitæ octogésimas demùm annus finem imposuit die lunæ secundæ nono, qui nobis in Martium exeuntem cadit anni 1614. Efflatat vix animam cum signo dato repente vndique, toto quoquo versum imperio veterarij præcipitant, nuntiatum vbiq; tristem casum; indictum vbiq; Vanuis, seu Regis propinquis, accepto mox nuntio ut humi quinquies procumbant; fronte solum quinquies feriant, & velint nolint fleant. Inde

27.
Feliciani se-
pa mirabile.

28.
Regin. Sin.
funus.

septem & viginti dies tùm ipsi, tùm Ordo Mandarinorum vniuersus, eorumque vxores nisi veste funebri non vtantur, qui Magistratibus funguntur ipsique aded Prouinciarum inspectores, mæsto silentio excipiantur palatiis quæ Rex habet vbique urbium præclara, nec vllos admittant in eorum ingressu crotalorum, tibiaram, aliorumve instrumentorum sonos; minium diluto cœrulo signandis literis, & Rescriptis mutent; luctum populus omnis signo aliquo funereo præferat. Pechini autem Mandarinis illico indictu splendidi ornatus in tristem mutatio, hoc est alba talaris ex cannabe, pro phrigionica; crassus funis præinctu duplici tenes premens, extremis antrosum ad terram pendulis, pro zona gemmis, & auro bullata; agrestes ex palea calcei, vel stupeo licet textiles, pro delicatis & sericis; tegmen capitis à consueto minimè diuersum, sed per urbem fuscum, albo autem panno ad ingressum tegiæ inuolutum, & pro vittis illis amphotidum specie aures radentibus, longæ à tergo in humeros ex candido tæniæ. Fuit hic Mandarinorum cultus quoad Reginæ cadauer humatum est, hoc est mensium quatuor spatio. Aliis verò cuiuscumque forent conditionis & ordinis pileus candidus, in septem & viginti dies, edictione tam seuera imperatus, vt eius obliiti, publica verberatione à carnifice mouerentur. Rex ipse non dispari à Mandarinis cultu, nisi quod magis etiam aspero dolorem testatus, in matris palatium, horis aliquot ab eius obitu secessit; illic triduum elixa oriza ieiunus exegit, orizæ ad diem tertium decimum (in quem etiam tota urbis carne abstinuit) ipse aliquid insullu adiecit olusculi; quod defunctæ matris miseram animam, vt perna vlla leuare non potuit, leuauit hunc saltem aliquo faginæ immixta oneroso. Statis præter hæc horis quotidie, luctum ante cadauer instaurabat, procidendo; fronte humum verrendo, multa odorum fragrantia suffiando; quod Regina vxor, filij, secundariæ Reginæ, & de Eunuchis familiares magis, & intimi, omnes funerario habitu iudem factitabant. Illic etiam Rege coram, lectus, vestes, vasarium, & omnis defunctæ quamuis ditissima supellex ingenti aceruo concremata, & in cinerem redacta, qui magna diligentia collectus, depositus est in templum solenni comitatu extra urbem seruandus; cadauer tertio post obitum die, parato capulo clausus est: erat id capax mattæ grandis extenæ, & puluinatorum toralium varij generis, fabrefactum verò de arboris radice contra subterraneum humidum, & æui cariem duratura. In eo Rex ipse maternum corpus quo situ maximè decebat, in puluinis illis composuit, & quidem tanta mundi totius muliebris spectandum superbia, vt sponsa regia iuuenis, non anus mortua videretur; huic tamen Rex plenis manibus, vnionum imbrem tam densum impluit, vt centum millibus aureorum æstimaretur à nonnullis vniones autem pytopis, saphiris, omnique alio gemmarum flore variavit, aureis demùm circum quinquaginta, argenteis totidem panibus coronauit, defixis denique postremum in eam oculis flens, sese subduxit.

Subdaxit. Clausam sandapilam Euguchi collocarunt in aulae intimo aream spectante, in qua Rex die postero mensas inuenit quindecim cibis largè instructas quos ipse, cum suis, reficiendis mortuae manibus offerret ut qui putentur in inferis millies tantum recipere, quantum hic pro illis confertur: erant autem eae inferiae, porcus, veruex, fructus arborum, placentae, mustacea, & his similia. Dum autem matri parentat Rex filius, regni Summates, & Mandarinorum primarij quatuor Ordines (ad hoc solum in palatium inducti) publico luctui suam irem nauarunt officia, reliquis verò qui Pechini degunt Mandarinorum tot millibus imperatum adessent altero obitu die ad fores palatij maiores; taxatam dolendi, & flendi mensuram ibidem implerent, inde quadriduum & tribunalium suorum ædibus secubi, à domo procul & vxoribus transigerent, abstinere se vino, & carnibus; post hæc tribus continuis diebus ad portam eandem regiae decumanam pullati, mane & vesperi, præscripto numero proclinationum, fronte humum lamberent, & decies quinquies ex imis ruptum visceribus lamentabiliter, heu exclamarent, interpungerentque illas doloris voces, longis & miserabilibus suspiriis: nec putandum rem ioco vel minus seridè obitum, adstabat ab aula seuerus exactor funerarij illius tributi, qui suspiria numeraret, & vim prope doloris ponderaret, iussæ quoque sunt vxores Mandarinorum quos dixi Principum, quæ sunt eius regni primariæ dominæ, sub diei exortum ad easdem fores conuenire, ornata omni non smodo abiecto, sed capitis neglectim panno candido obuolutis, calceatis è rudi cannabe pedibus, vestemque pariter cannabinam induræ sed laxiorem vsitata, promissisque, & amplioribus manicis. Bonzij cenobitæ, & quoscumque penes fanum aliquod erat, campanarum sonis minimè parcebant, utpote singuli, millibus pulsuum triginta taxati; Doctores Collegij regij eliquabant sua ingenia in amplificandis titulis quos longa serie in demortuae laudem à Prætorio Rituum acceperant. Instabant toto nugatum suatum conatu Mathematici, momentis duobus diuinandis quæ forent tum ad efferendum palatio cadauer, tum ad humi condendum ominata, ne Patribus quidem cessare licuit, amicorum suasu consolati sunt dolorem Regis elegantiori compositione. Diem mortuæ efferendæ propitium, Mathematici renunciauerant Lunæ sextæ nonum; horam ante meridiem quartam, humanæ verò diem Lunæ eiusdem quintum & decimum; horam decimam matutinam; quæ puncta temporis nihil non paratum ad complendas exequias offenderunt. Renouata in primis lamenta, & lacrimæ, sacrificia, & ieiunia miseris Mandarinis, eorumque coniugibus indicta; & cætera, quæ tardio fuerit iterum legere, uti & munus sacrificio par, ab Rege oblatum, honorandæ auctorum memoriæ in templo palatij consecrata: cum extraordinaria mæroris imagine inter incensiones pannorum solidorum ex pretiosissimo serico, & aromatatis vini, multis conditi mysteriorum tricis: subsecuta his illa in spe-

ciem sacra; re autem minimè quæ sibi Rituum Dictatores seorsum singuli, variis in templis obeunda sumpserunt, septem alij stellis erraticis, alij eorum elementis quinque; nonnulli montium custodibus genis, & rectoribus fluminum: portis Regiæ novem; & septem portibus qua transvectioni funeris decreta erat via. Die dicto vna clausis cæteris panditur vrbis porta, montem versus Tienſeum quarta distans leuca, vbi erat paratus reginæ inter Sinarum Imperatores locus. Via illuc vsque solidè complanata, lata orgiis octo, prætendebatur vtrinque fune perpetuo ad altitudinem pectoris, quem nefas erat spectatoribus transilire, vtrinque item decimo quinto passu dispositi, qui flauenti arena, colore nimirum regio, appropinquanti sandapile solum infisterent; vtrinque militum in armis continua series. Præibat ordo ingens Ministrorum præferentium Leones, equos, elephantos ad veri effigiem expressos; Reges præterea, & heroes magnitudine gestorum, annorum laude, regendi æquitate, & beneficiis in publicum, posteris gloriosos; vexilliferi deinceps, dracones aureos (regium inſigne) crispantibus cantabris ventilantes; sequebantur cellis in ferulis Rex summus tenebrarum, & Iudices inferorum; post acerræ, odorum copia, vasa & gaza immensi pretij ex defunctæ apothecis residua, quæ vnâ cum illis Deorum, hominum, & animalium figuris, dum humatur cadauer, igni sunt tradita. In his tamen agrè spectabilius aliud, & miserabilius, ordine, silentio, maiestate, quam interpositi curabant ex Eunuchis Mandatini sursum versus suas incellu graui, nutuque monentes decurias, ex illa verò infinitate populi vix latera stipantis, vix cui excidisset vox altior, aut risus leuior, contra nempe verberatione pœnas insolentiæ confestim daturò Digesta in hunc modum pompa, succollant regali, machinamenti mirabilis feretro, milites trecenti, post orgiam quamque centesimam & octogessimam trecentis aliis, atque aliis honoris partes & ponderis cessati, erant enim mutandis sub nobili sarcina vicibus ter mille conscripti. Locatum in sublimi suo cum pignore incluso capulum, obtendebat persile ex alto cœlum, circa feretrum lecta ephëborum manus, elegantissimis tabulis epitaphia portabant, non illa quondam in exequiis producta, sed elucubrata tunc à Collegio Doctorem in magnos defunctæ, & proprios titulos à Præfectis Rituum dictatos. Harum verò vna laudum funebrium ad sacrificium quodlibet recitata, pars ipsa sacrificij cremabatur. Capulum proximè sequebatur Rex cum Principe filio, tum cæteri filij, cognati deinceps, & Reginæ, aspectu omnes supra modum afflicto: consociendo spatio quod interiori regis & portæ palatij octauæ interiaceret sacrificauit Rex quinquies, præter mensas hinc inde creberrimas pompam suffitu continuo vaporantes. Ad octauam hanc portam, matrem humi proiectus, & lachrimans vltimum salutauit, & quod palatio egredi fas non esset, statuto pro se funeris curatore Primatum maximo in penetralia suorum conclauium

uium recepit. Porta demum nona, funus decem millia armatorum in equis cultu magnifico extra palatium educunt, quibus ad montem sepulchro destinatum præierant millia quadraginta. Portæ urbis, qua sola patebat exitus septentrionali, mensis procul seorsum dispositis vires aderant Mandarinorum aulicorum, & incensio aromatum largæ, miltcere lamenta, & gemitus, & luctuosas inclinationes nitebantur. Illic etiam Regni primaria capita; illic Præfecti cœnobii parati suo, sua mortuæ sacra exoluerunt, ut & Regis propinqui ad flumen ab urbe haud procul; sed verò propius nemo luctum expressit Bonzis sicophantis qui cum patrona idolorum magna iacturam dolebant largitionum eius immanium. Hi parentalium fabula, turmis quatuor lente acta in urbem rediere, nec ulterius eo die processit pompa. Occumbente sole Præfecti exequiis Mandarinum, de genibus tremula, & peculiari sibi reuerentiæ formula mortuæ supplicat, gratum habeat ipsorum propositum de transigenda ad oram fluminis salubri loco nocte illa; & velut edita ex sacrophago vox annuisset, læti sarcophagum sub tentorio deponunt; giro duplici mensarum vasto cingunt altero naribus multa fragrantia recreandis; refouendæ animæ altero ingenti ciborum copia; sub hæc de assuetis Regis conspectui Eunuchum expediunt, qui esse Reginae prosperè & primum illud iter, quam commode actum Regi significet. Hinc illa exequiarum absque numero turba, circa sandapilam tensis storeis ad somnum & cibum succedit, quæ de fisco regio præbentur. Sole postridiè surgente hesterni Mandarinum, precum ad defunctam officia iterant, ne grauetur secum iter repetere, & suo ipsorum obsequia uti; moxque repeti iubent iter non expectato ab ea responso, isdemque hunc diem & reliquos confici ritibus, & minutis ad Regem nunciis sex enim toti dies, intumendi erant conficiendis ab urbe ad montem miliaribus ægrè duodecim, & poterat luctus tam elaborati, maiestas & grauitas in longum facile distendi. Die tandem quarto & decimo sextæ lunæ ventum est in montem, vbi sandapila transfertur in feretrum longè priori magnificentius, & sumptuosius, ut in eo noctem Regina quietius duceret. Summo mane ritus supremi & maximi inchoantur sacrificatur iuuentæ terræ, ingens serici numerus; & vina odoris incocta aromatis; tetræ videlicet genio præmonendo, ut tantæ feminae condignam meritis pararet quietis perpetuæ sedem. Hæc dum igni cremantur, vice Regis funeri prætidens lectissimum ex epitaphiis quæ portata tabellis diximus ipsemet clara voce legit, moxque cum inferiis aliis arsura in ignem coniecit, post hæc redacta quoque in cinerem vexilla regia, elephantum, leones, animalia, homines, dii subterranei, qui picti, fictive in ferculis gestabantur, cinisque ut factum iam fuerat obseruandus in templum delatus est. Successere his sacra nouem, à Mandarinis totidem, nouem locis facta placando illorum genio tutelari & recolendæ Regum memoriæ quorum illic visuntur sepulchra, & illa denique ap-

perente diei decima, quam Astrologi Reginae humanae felicem ad-
dixerant, omnes de genibus, pronique in faciem obsecrant. Digne-
tur breue id quod restat itineris explere, id ubi descriptis lentisque
passibus perfectum beatum se putat cui contigerit demittendae in fol-
sam sandapilae manus admouere, & terram iniicere, atque hinc tan-
dem vltimum exsoluto lentissimarum proclinationum lacrimoso officio
Pechinum redditur; interiori custodia militum quingentorum, eor-
dem exteriori portae; ciuitas funebribus, & luctu liberantur: paren-
taliu Ministeriu operae ab Rege accipiunt. Datur plena res
& vinetis amnistia, dumtaxat exceptis quos extraordinarij sceleris,
nefaria definet grauitas, condonatae praeterea pensitationes vnde-
cumque fisco regio debita ad vsque Reginae obitum: vbicumque annona
laborabat, erant autem propè in extremis Prouinciae integrae, leuati
sunt tributo pauperes; stipe de fixo, & regijs horreis donati, ad so-
mentem & victum indidem pariter, agricolis suppeditatum est: gra-
uissimae demum contributionis ad restituendam ex incendio regiam
imperatae, pars tertia toti regno remissa. Haec librorum trium breuis
epitome, quos de hoc funere vulgarat Rituum tribunal, Sinarium ge-
nium abundè explicat, totum videlicet in officiis, & vrbaniatibus Ri-
tuum, in quibus omnem iacturam temporis lucrum putant, eoque
vt in sacris sic in ciuilibus, tum viri Principes, tum pro facultate pri-
uati etiam tam intolerabili obseruant superstitione, vt si quilibet ho-
mo Deus, & quauis ciuilitas etiam priuata, publicum sacrum foret.
Hoc nempe se solos morum Magistros existimant, nullos sibi officio-
rum elegantia, grauitate, varietate, & multitudine aut pares aut se-
cundos. Nunc ad res pergamus anni 1615. quae cum primum nobis ob-
iiciant Euangelij aditum in regnum Cocincinae, iure lector videtur ca-
gere cuiusmodi regnum sit, quidve illi cum Sinis in Religionis nego-
tio, quod erit item suis annis de regno Tunchini explicandum.

19.
Cocincinae
Regiae quale.

Cocincinae nomen, ex vero corripit vulgi temeritas & imperitia.
Chiaoci, vel Annan potius vocari debuit, quae vox aut quietem ad
austrum, aut quod alij malunt, rem significat ad occasum sitam, de
quae vnum olim conficiebant regnum Cocincinam simul & Tunchinam
notat, Sinarum imperio ad occasum & austrum, eiusque pars quor-
dam bello parata; post bello recepta ex Rege ignaui & mulieroso, qui
perduellem suum tributarium habere maluit quam hostem. Diuulsum
à Sinis regnum duplex, Tunchini postea Rex furiosus, & effusus,
integrum sibi asseruit ablata Ciampae domino Cocincina, transmissio-
que tandiu in feros haereditas, quoad eius auus qui Cocincinae nunc
imperat ab Rege Tunchini, Praefectus in eam mitteretur. Hic magne
mentis & animi iuuenis, sic eius sibi asciuit imperium, vt nullis
deinceps aut armis aut artibus Tunchinensis aduersus illam quicquam
promoueret, etsi alioqui triplo & quadruplo, militum numero mi-
norem, sed enim Iaponum catapultrae atque acinaces; tormenta bellica
Batauorum,